

05.09.2023

Asia/3

§ 154

Ympäri vuorokautisen asumisen ja laitospalvelujen myöntämisen perusteet

HEL 2023-006302 T 05 04 00

Päätös

Sosiaali-, terveys- ja pelastuslautakunta vahvisti ympärivuorokautisen asumisen ja laitoshoidon myöntämisen perusteet 1.10.2023 alkaen liitteen 1 mukaisesti.

Käsittely

Sosiaali-, terveys- ja pelastuslautakunta ei katsonut tarpeelliseksi kuul-la asiassa kutsuttuja asiantuntijoita, eivätkä nämä siitä syystä osallistuneet kokoukseen.

Asiassa tehtiin seuraava vastaehdotus:

Vastaehdotus 1:

Jäsen Björn Månsson: Lisäys: Varsinkin rajatapauksissa pyritään otta-maan huomioon myös asiakkaan oma ja omaisten tahto.

Jäsen Björn Månssonin vastaehdotus raukesi kannattamattomana.

Sosiaali-, terveys- ja pelastuslautakunta päätti asiasta esittelijän ehdo-tuksen mukaisesti.

Esittelijä

sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Riina Lilja, arviointipäällikkö, puhelin: 310 42660
riina.lilja(a)hel.fi

Maarit Varis, toiminnansuunnittelija, puhelin: 310 42850
maarit.varis(a)hel.fi

Liitteet

1 Ikääntyneiden asumispalvelujen ja laitospalvelujen myöntämisen perusteet

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätösehdotus

Päätös on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Arviointitoiminnan johtaja ***** ja arviointipäällikkö ***** ovat kutsuttuina asiantuntijoina.

Tausta ja esitettävät perusteet

Helsingin ikääntyneiden palveluja on kehitetty kaupunkistrategian, sosiaali-, terveys- ja pelastustoimen strategisten linjausten sekä kansallisten linjausten mukaisesti. Muun muassa laitoshoidon on korvattu ympärivuorokautisella palveluasumisella. Lisäksi vuonna 2018 on perustettu keskitetty asiakasohjausyksikkö ja Seniori-info sekä vuonna 2019 on perustettu kuntoutus- ja arviointiyksikkö. Osana sosiaali- ja terveystoimen palveluverkkosuunnittelua on analysoitu saavutettavuusanalyysilla seniorikeskusten saavutettavuutta. Analyysin pohjalta on laadittu rakentamissuunnitelma vuonna 2020. Seniorikeskusten strateginen toimintasuunnitelma vuosille 2023–2025 on valmistunut keväällä 2023 ja sitä valmisteltiin yhteistyössä johdon, henkilöstön ja asiakkaiden kanssa.

Sosiaali- ja terveyslautakunta hyväksyi päätöksellään 8.12.2020 § 253 kotihoidon palvelun myöntämisen perusteet.

Lautakunnalle esitetään vahvistettavaksi ympärivuorokautisen asumisen ja laitoshoidon myöntämisen perusteet. Ympärivuorokautisten asumismuotojen (sisältäen yhteisöllisen asumisen ja ympärivuorokautisen palveluasumisen sekä laitospalvelut) perusteiden vahvistamisen tarkoituksena on lisätä palvelujen ja toiminnan läpinäkyvyyttä ja yhdenvertaisuutta. Helsingin kaupungin ikääntyneiden asumispalvelujen ja laitospalvelujen myöntämisen perusteet -dokumentti (liite 1) toimii työkaluna, jonka avulla asumis- ja laitospalveluista voidaan viestiä asukkaalle, henkilöstölle ja yhteistyökumppaneille. Esitetyt perusteet eivät muuta nykyisin käytössä olevia ympärivuorokautisen asumisen tai laitoshoidon myöntämisen perusteita eivätkä muuta asiakasmaksuja.

Lainsäädännöllinen ohjaus

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021, § 4) edellyttää, että hyvinvointialueen on suunniteltava ja toteutettava sosiaali- ja terveydenhuolto sisällöltään, laajuudeltaan ja laadultaan sellaisena kuin asiakkaiden tarve edellyttää. Palvelut on toteutettava yhdenvertaisesti, yhteen sovitettuina palvelukokonaisuuksina sekä hyvinvointialueen väestön tarpeet huomioon ottaen lähellä asiakkaita.

Hyvinvointialueista annetun lain (611/2021, § 7) mukaan hyvinvointialue vastaa sille lailla säädettyjen tehtävien hoitamisesta, hyvinvointialueen asukkaana laissa säädettyjen oikeuksien toteutumisesta ja palvelu-

kokonaisuuksien yhteensovittamisesta sekä järjestettävien palvelujen ja muiden toimenpiteiden yhdenvertaisesta saatavuudesta, tarpeen, määrän ja laadun määrittelemisestä, tuottamistavan valinnasta, tuottamisen ohjauksesta ja valvonnasta sekä viranomaiselle kuuluvan toimivallan käyttämisestä.

Vanhuspalvelulain (980/2012) muutos astui voimaan 1.10.2020. Lakiin lisättiin säännös siitä, että kunnan on käytettävä RAI-arviointijärjestelmää (Resident Assessment Instrument) iäkkään henkilön toimintakyvyn arvioinnissa, jos iäkäs henkilö tarvitsee säännöllisesti annettavia sosiaalipalveluja.

Asumismuodot sosiaalihuoltolaissa

Sosiaalihuoltolaki (1301/2014, § 21 b, § 21 c ja § 22) määrittelee asumismuodot ja niiden piiriin kuuluvien asiakkaiden tarpeet seuraavasti:

Ympäri vuorokautista palveluasumista järjestetään henkilölle, joka tarvitsee päivittäin vuorokaudenajasta riippumatta jatkuvaa hoitoa ja huolenpitoa tai vaativaa ammatillista hoitoa, joiden järjestäminen kotihoitona, omaishoitona, perhehoitona tai muulla tavalla ei ole mahdollista tai asiakkaan edun mukaista.

Ympäri vuorokautista palveluasumista järjestetään henkilön tarpeen mukaan pitkäaikaisesti tai lyhytaikaisesti. Lyhytaikainen palveluasuminen voi olla tilapäistä tai säännöllisesti toistuvaa.

Ympäri vuorokautinen palveluasuminen sisältää henkilön yksilöllisen tarpeen mukaisen vuorokaudenajasta riippumattoman hoidon ja huolenpidon, toimintakykyä ylläpitävän ja edistävän toiminnan, ateriat, vaatehuollon, siivouksen sekä osallisuutta ja sosiaalista kanssakäymistä edistävän toiminnan. Palveluasumista on toteutettava niin, että henkilön yksityisyyttä kunnioitetaan ja hänen osallisuuttaan tuetaan. Lisäksi on huolehdittava, että henkilöllä on mahdollisuus saada tarvitsemansa lääkinnällinen kuntoutus ja muut terveydenhuollon palvelut.

Sosiaalihuollon laitospalveluilla tarkoitetaan hoidon, huolenpidon ja kuntoutuksen järjestämistä muussa kuin 21 c §:ssä tarkoitetussa jatkuvaa hoitoa ja huolenpitoa antavassa sosiaalihuollon toimintayksikössä. Laitospalveluja voidaan järjestää lyhytaikaisesti tai pitkäaikaisesti, päivisin, öisin tai ympäri vuorokautisesti. Pitkäaikainen hoito ja huolenpito voidaan toteuttaa laitoksessa vain, jos se on henkilön terveyden tai turvallisuuden kannalta perusteltua, taikka siihen on muu laissa erikseen säädetty peruste. Vuoden 2023 alusta tuli voimaan vanhuspalvelulain 14 a §:n muutos (876/2022), jolloin iäkkään henkilön pitkäaikaista ympäri vuorokautista hoitoa ja huolenpitoa ei voida toteuttaa sosiaalihuol-

05.09.2023

Asia/3

tolain 22 §:ssä tarkoitetun laitospalvelun toimintayksikössä enää vuoden 2027 jälkeen.

Yhteisöllistä asumista järjestetään henkilölle, joka tarvitsee sitä sillä perusteella, että hänen toimintakykynsä on alentunut ja hoidon ja huolenpidon tarpeensa kohonnut korkean iän, sairauden, vamman tai muun vastaavaan syyn vuoksi.

Yhteisöllisellä asumisella tarkoitetaan hyvinvointialueen järjestämää asumista esteettömässä ja turvallisessa asumisyksikössä, jossa henkilön hallinnassa on hänen tarpeitaan vastaava asunto ja jossa asukkaille on tarjolla sosiaalista kanssakäymistä edistävää toimintaa.

Palvelutarpeen arviointi

Vanhuspalvelulain (980/2012) mukaan hyvinvointialue vastaa siitä, että iäkkään henkilön sosiaali- ja terveydenhuollon sekä muiden hänen hyvinvointiaan, terveyttään, toimintakykyään ja itsenäistä suoriutumistaan tukevien palvelujen tarve selvitetään kokonaisvaltaisesti yhdessä iäkkään henkilön ja tarvittaessa hänen omaisensa, läheisensä tai hänelle määrätyn edunvalvojan kanssa.

Palveluiden myöntäminen perustuu yksilölliseen, kokonaisvaltaiseen palvelutarpeen arviointiin ja asiakassuunnitelmaan. Palveluiden tarve arvioidaan laaja-alaisesti yhteistyössä asiakkaan ja hänen läheistensä sekä hoitoon osallistuvan sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöistä koostuvan moniammatillisen työryhmän kanssa. Arvioinnissa huomioidaan asiakkaan omat voimavarat, toimintakyky, terveydentila, arkisuoriutuminen, asumisolosuhteet ja sosiaalinen verkosto. Lisäksi arvioinnissa otetaan huomioon vaikeat psyykkiset, sosiaaliset tai turvallisuuteen liittyvät ongelmat. Arvioinnin pohjalta asiakas, hänen läheisverkostonsa sekä työntekijä muodostavat kokonaisarvion asiakkaan tilanteesta. Asiakkaan palvelutarpeen arvioinnissa ja asumis- tai laitospalvelun myöntämisen arvioinnissa käytetään perustana RAI-arviointijärjestelmää.

RAI on vanhustenhuollon työntekijöiden käyttöön suunniteltu laaja hoidon tarpeen ja laadun arviointimenetelmä. Järjestelmän eri mittarit mittaavat asiakkaan arjen suoriutumista, psyykkistä ja kognitiivista vointia, sosiaalista toimintakykyä ja hyvinvointia, terveydentilaa, ravitsemusta ja kipua. Keskeisimmät palvelutarpeen arvioinnissa käytetyt mittarit ovat arkisuoriutumisen ja perustoimintojen (ADLh), kognition (CPS) sekä palvelutarpeen (MAPLe) mittarit.

Viranhaltijan tekemässä päätöksenteossa arvioidaan asiakkaan kokonaistilanne noudattaen sosiaali-, terveys- ja pelastuslautakunnan vah-

05.09.2023

Asia/3

vistamia ikääntyneiden asumis- ja laitospalvelujen myöntämisperusteita.

Asumis- ja laitospalvelujen järjestäminen Helsingissä

Helsingin kaupungin sosiaali-, terveys- ja pelastustoimen ensisijaisena tavoitteena on turvata ikääntyneille ja alle 65-vuotiaille monisairaille asiakkaille kotona asuminen niin pitkään kuin mahdollista järjestämällä kotiin palvelut, tarvittava hoito ja kuntoutus. Jos kotona asuminen ei enää ole mahdollista, pyritään viimesijaisena keinona SAS-toiminnalla (selvitys, arviointi ja sijoitus) tasa-arvoisesti turvaamaan kullekin asiakkaalle hänen tarpeitaan vastaava hoivapaikka.

Pitkäaikaisen ympärivuorokautisen palveluasumisen asiakkaille järjestetään palvelu kaupungin omissa seniorikeskuksissa ja palvelutaloissa tai kilpailutetuissa osto-palvelutuottajien toimipisteissä. Laitoshoitona ympärivuorokautinen hoiva järjestetään Kivelän, Koskelan tai Kustaan-kartanon seniorikeskuksissa tai Helsingin Seniorisäätiön (kaupungin in house -toimija) yksiköissä.

Pitkäaikaisen ympärivuorokautisen palveluasumisen asiakas voi valita myös palvelusetelivaihtoehdon. Tällöin hän valitsee itselleen sopivan hoitopaikan palvelusetelituottajiksi hyväksytyistä vaihtoehdoista.

Esityksen asiakkaisiin kohdistuvat vaikutukset

Ikääntyneiden asumispalvelujen ja laitospalvelujen myöntämisperusteiden myötä palvelujen myöntäminen tulee avoimemmaksi ja läpinäkyvämmäksi, jolloin asiakkaan oikeusturva paranee.

Esityksen toimintamenoihin kohdistuvat vaikutukset

Ikääntyneiden asumispalvelujen ja laitospalvelujen myöntämisperusteiden vahvistamisella ei ole vaikutusta sosiaali-, terveys- ja pelastustoimen kustannuksiin.

Terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointi

Ikääntyneiden asumispalvelujen ja laitospalvelujen myöntämisperusteiden vahvistamisen myötä läpinäkyvyys ja avoimuus paranevat. Palvelun perusteet tulevat tiedoksi kaikille kunnan asukkaille. Tämä lisää luottamusta kunnan asukkaiden ja viranhaltijoiden välillä.

Esittelijä

sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Riina Lilja, arviointipäällikkö, puhelin: 310 42660

05.09.2023

Asia/3

riina.lilja(a)hel.fi
Maarit Varis, toiminnansuunnittelija, puhelin: 310 42850
maarit.varis(a)hel.fi

Liitteet

1 Ikääntyneiden asumispalvelujen ja laitospalvelujen myöntämisen perusteet

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Tiedoksi

Sairaala-, kuntoutus- ja hoivapalvelut

Päätöshistoria

Sosiaali-, terveys- ja pelastuslautakunta 29.08.2023 § 144